

УДК 811.133.1'272'373:159.953

ПАВЛЮК Олена – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри викладання другої іноземної мови, Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, 69600, Україна (helen.pavlyuk@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7821-5269>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.45.31>

Бібліографічний опис статті: Павлюк, О. (2021). Вербалізація концепту *mémoire* (пам'ять) у французькій мовній картині світу. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 45, 342–350. doi: 10.24919/2522-4565.2021.45.31.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ МЭМОІРЕ (ПАМ'ЯТЬ) У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Анотація. Вивченням проблем пам'яті, її процесів, механізмів запам'ятовування, ролі пам'яті для кожної окремої людини і людства загалом займаються дослідники різних галузей науки. Лексична одиниця *mémoire* є терміном багатьох сфер. У сучасних дослідженнях національних мовних картин світу науковій парадигмі знань, що у своїй сукупності створює наукову картину світу, протиставлені наївні знання, які людина отримує, використовує й передає прийдешнім поколінням незалежно від знань наукових.

Мета статті полягає у тому, щоб проаналізувати концепт *mémoire* та продемонструвати процес його вербалізації на матеріалі вільних сполучень із компонентом *mémoire*, фразеологічних одиниць і паремій, що зафіксували наївні уявлення, асоціації, життєвий досвід, пов'язані з пам'яттю.

Дані сполучуваності імені концепту *mémoire* з прикметниками подають оцінні характеристики пам'яті. Предикативні сполучення представляють пам'ять як сховище для зберігання або як предмет, на якому можна зробити записи. Пам'ять уважають невід'ємним складником здорової людини, втрата пам'яті є відхиленням від норми і фіксується в мові. Погана пам'ять асоціюється безпосередньо з дірками або з дірявими предметами.

Фразеологічні одиниці, будучи репрезентантами концепту, в образній і експресивній формі представляють уявлення про якість пам'яті людини, пов'язуючи останню з представниками тваринного світу, предметами, що оточують людину в повсякденному житті. Аналіз ознак зазначеного концепту на матеріалі паремій виявляє життєвий досвід про недосконалість пам'яті, але також її важливість для людини; розкриває зв'язок пам'яті з добром і злом, при цьому зазначаючи, що останнє залишає довший слід; пам'яті приписують здатність рухатися і навіть залишати сліди; відзначено також, що

її брак у людини має компенсуватися міцними ногами і що особливу потребу в якісній пам'яті мають брехуни.

Ключові слова: концепт пам'ять, вербалізація, мовна картина світу, лексична сполучуваність, фразема, паремія.

PAVLIUK Olena – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Second Foreign Language Teaching, Zaporizhzhia National University, Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, 69600, Ukraine (helen.pavlyuk@gmail.com).

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7821-5269>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.45.31>

To cite this article: Pavliuk, O. (2021). Verbalizatsiia kontseptu mémoire (pam'iat) u frantsuzkii movnii kartyni svitu [Verbalization of the mémoire concept (memory) in the French linguistic picture of the world]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of Humanities. «Philology» Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 45, 342–350. doi: 10.24919/2522-4565.2021.45.31 [in Ukrainian].

VERBALIZATION OF THE MÉMOIRE CONCEPT (MEMORY) IN THE FRENCH LINGUISTIC PICTURE OF THE WORLD

Summary. Researchers of various fields of science are studying the problems of memory, its processes, memory mechanisms, memory role for each individual and mankind in general. The lexical unit *Mémoire* is a term for many spheres. In modern studies of national language picture of the world, a scientific paradigm of knowledge, that in its totality creates a scientific picture of the world, is opposed to the naive knowledge that a person receives, uses and transmits the next generation regardless of scientific knowledge.

The purpose of the work is to analyze the concept of *Mémoire* and demonstrate the process of its verbalization on the material of free combinations with the *Mémoire* component, phraseological units and paremias that recorded naive representations, associations, vital experience associated with memory. The connections of the *Mémoire* concept name with adjectives are evaluating the characteristics of memory. Predicative connections are memory as a storage store or as an item on which the records can be made. The memory is considered an integral part of a healthy person; memory loss is a deviation from the norm and is fixed in the language. Bad memory is associated directly with holes or objects with holes. Phraseological units, being representatives of the concept, in figurative and expressive form represent an idea of the quality of memory in humans, linking the latest with representatives of the animal world, objects surrounding a person in everyday life. An analysis of the signs of this concept on the material of paremia reveals life experience on the imperfection of memory, but also its importance for a person, reveals the connection of memory with good and evil, while the last leaves the longer trace; the memory is attributed to the ability to move and even leave traces; it is noted that its lack in humans must be offset by strong legs, and a special need for high-quality memory have liars.

Key words: concept memory, verbalization, linguistic picture of the world, lexical combinatory, phraseme, paroemias.

Постановка проблеми. До вивчення проблем пам'яті, її процесів, механізмів запам'ятовування, ролі пам'яті для кожної окремої людини і людства загалом звертаються медики, психологи, соціологи, філософи, історики, культурологи, літературознавці, лінгвісти. Останні досліджують *пам'ять* на матеріалі прозових і поетичних творів, у різних видах дискурсу, у різних національних мовних картинах світу тощо. Саме пам'ять виділяє людину в неосяжному світі фауни. Антропоцентричний підхід, за яким усі явища, події, стосунки розглядаються з позицій їх важливості для людини, пояснює підвищену увагу лінгвістів до пам'яті як до загальнолюдського явища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Картина світу відбиває зміст реального світу, що оточує людину, але залежить від світобачення окремої людини або всієї людської спільноти. Засоби вербалізації концепту *пам'ять* на матеріалі української мови представлено в роботах Я.В. Купіної (2011) і Я.В. Остапчук (2020). Н.В. Брагіна (2007) детально розглядає концепт *пам'ять* на матеріалі російської мови, досліджуючи зазначений концепт у різних типах дискурсу, у співвідношенні з іншими культурними концептами, такими як *час, простір, любов, життя, смерть* тощо. Численні дослідження (Н. Дашко, С.М. Карпенко, Ю. Лещук, С.К. Воронова, Н.О. Паскова, О.В. Шаталова та ін.) присвячено вивченню концепту *пам'ять* на матеріалі прозових або поетичних творів, порівнянню засобів об'єктивації зазначеного концепту в різних національних мовних картинах світу. Загальний інтерес до цієї теми та невирішеність питання вербального наповнення концепту *mémoire* на матеріалі французької мови зумовили вибір теми цієї розвідки. У нашій роботі концепт розглянуто як лінгво-когнітивне поняття, що має культурологічні й національні особливості та відзначається мовним вираженням.

Метою статті є аналіз концепту *mémoire* та демонстрація процесу його вербалізації лексико-фразеологічними засобами сучасної французької мови. Завданням статті є: 1) визначення понятійної характеристики концепту *mémoire* шляхом вивчення словникових дефініцій; 2) виокремлення лексичних одиниць, що сполучаються з іменем досліджуваного концепту; 3) виявлення фразем та паремій – вербалізаторів концепту; 4) аналіз та інтерпретація отриманих даних.

Засоби мовної об'єктивації концепту в певний період розвитку суспільства дослідники визначають як номінативне поле. У процесі його формування можуть брати участь прямі й похідні номінації, фраземи та паремії, метафоричні номінації, асоціативна сукупність, словникові статті, публіцистичні та художні тексти (Попова, Стернін, 2007, с. 47–49). Об'єктом дослідження є вільні сполучення з компонентом *mémoire*, фраземи на позначення пам'яті, а також паремії, які відбивають досвідні знання, уявлення, що стосуються пам'яті; предметом – здатність вилучених одиниць вербалізувати досліджуваний концепт.

Виклад матеріалу. Концепт *mémoire* вербалізуємо на основі аналізу словникових дефініцій, лексичної сполучуваності імені концепту, фразеологічних одиниць та паремій. Лексема *mémoire* походить від латинського іменника *memoria* «пам'ять, здатність запам'ятовувати, здатність згадувати», «сукуп-

ність спогадів»; у формі множини іменник *memoriae* позначає «збірку спогадів», у церковній латині – «пам'ятник на честь, меморіальний пам'ятник».

Дефініція лексеми *mémoire* фіксує такі риси концепту: а) властивість, пов'язана з ментальною сферою, в якій рееструються, зберігаються та відновлюються близькі чи далекі спогади; б) пам'ять (спогад) (добра чи погана), що людина залишає по собі (за своєї відсутності або після смерті) завдяки своїм талантам, якостям, досягненням або через свої дії, вчинки. Як термін іменник *mémoire* вживають у різних галузях: медицині, біології, інформатиці, психології, філософії, історії, лінгвістиці, літературознавстві тощо. Тлумачні словники представляють також спеціальні сфери, відображаючи поняттєво-термінологічний апарат різних галузей науки й техніки, а саме: а) інформатики: *mémoire (d'un ordinateur), mémoire (non) adressable, à tambour, mémoire centrale, mémoires périphériques; mémoire externe, virtuelle* тощо; б) медицини й біології: *mémoire biologique, mémoire de l'espèce, mémoire immunologique* тощо; в) психопатології: *altérations, délires, troubles de la mémoire* тощо; г) психології: *mémoire immédiate, mémoire différée, mémoire affective, mémoire mécanique; mémoire volontaire; mémoire involontaire* тощо.

У психології розрізняють види пам'яті відповідно до різних органів почуттів: *mémoire auditive, sensitive, sensoreille, visuelle, retinienne, gustative, tactile, du corps, corporelle, olfactive*.

У медицині вивчають і лікують різного роду погіршення, розлади пам'яті, наприклад *altération de la memoire, troubles de mémoire*. Серед цих порушень пам'яті відзначимо *amnésie, hypermnésie, paramnésie*.

В історії розрізняються пам'ять за видами: класова – *la mémoire de classe*, релігійна – *la mémoire de religion*, історична – *la mémoire d'histoire*, історіографічна – *la mémoire historiographique*. Філософське трактування пам'яті асоціюється з відтворенням стану усвідомлення минулого з тими властивостями, що притаманні сучасному людству.

Із міфологією пов'язаний теонім *Mnémosine* – Мнемозина, богиня пам'яті, її дочки – *les filles de Mémoire – les Muses* або *Mnémosynides*. Поетичне *Le temple de Mémoire* – храм Пам'яті, храм Вічності, *poem.* уявний храм, де зберігаються імена великих людей. Вираз *templer de Mémoire* має значення «вічно жити у пам'яті людей», «обезсмертити своє ім'я».

Пам'ять може приймати колективні форми, видами колективної пам'яті є *mémoire nationale, mémoire de parti, mémoire de classe, mémoire de la famille*.

Людські спогади за видами віддзеркалюються атрибутивними сполучками *mémoire familiale, mémoire populaire, mémoire littéraire, mémoire musicale, mémoire cinéphile, mémoire théâtrale*.

У роботах із дослідження національних мовних картин світу в науковій парадигмі знань, що у своїй сукупності створює наукову картину світу, протиставлені наївні знання, які людина отримує, використовує й передає прийдешнім поколінням незалежно від наукових знань. Загальна картина світу включає наукові і наївні знання та уявлення. У сучасній лінгвістиці виникла тенденція

досліджувати наївні, повсякденні уявлення людини як носія певного знання про світ, передані мовними засобами, що містяться у значенні мовних знаків, насамперед слів. Учені відзначають, що наївна картина певної ділянки світу може різко відрізнятися від чисто логічної, наукової картини тієї ж ділянки світу, що є спільною для людей, які говорять найрізноманітнішими мовами. Ю.Д. Апресян відзначає непримітивність, складність, цікавість наївних уявлень, які, на його погляд, не є хаотичними, а мають певну систему, тож їх необхідно описувати в словниках виходячи з однакових засад, а для цього треба було б спочатку реконструювати за даними лексичних і граматичних значень відповідний фрагмент наївної картини світу (Апресян, 1995, с. 38–39).

Сполучуваність номінації *mémoire* з різними прикметниками надає пам'яті позитивної або негативної характеристики. Позитивна оцінка виражається за допомогою таких означень: *bonne, tenace, grande, excellente, stupéfiante, prodigieuse, impressionnante, incroyable, infaillible, phénoménale*. Інтенсифікація якісних ознак пам'яті проявляється від доброї (*bonne*) до виняткової, феноменальної (*phénoménale*) пам'яті. Так само позитивної характеристики пам'яті за її надійністю надають такі означення, як *fidèle, tenace, sûre, exacte*. Негативну оцінку пам'яті надають такі означення: *mauvaise, courte, chancelante, défailante, déplorable, labile, déficiente*.

Емоційну оцінку пам'яті презентує фразема *heureuse mémoire* (щаслива пам'ять – про будь-яку радісну подію), *mémoire de cœur* (пам'ять серця) віддзеркалює емоційну пам'ять про почуття. У розмовному французькому мовленні існує фразеологічна сполука *mémoire de ventre* (пам'ять шлунку), що натякає на згадки людини про смачні страви, що куштувалися у когось, і пов'язане із цим гастрономічне визнання поварських здібностей куховара.

Лексична сполучуваність імені концепту *mémoire* з прикметниками *courte, longue* передає уявлення про пам'ять як про предмет, що має довжину: *avoir la mémoire courte* – «мати коротку пам'ять», а отже, мати здатність швидко забувати; *avoir la mémoire longue* – «мати довгу пам'ять», тобто таку, яка довго зберігає спогади або зберігає їх багато.

Пам'яті як здатності притаманна тривалість у часі – *à court terme, à moyen terme, à long terme*: короткочасна, середньострокова, довготермінова; її можуть уподібнювати до фотоапарату за властивою їй здатністю схоплювати й миттєво відбивати в деталях текст, обличчя тощо, *mémoire photographique* – «фотографічна пам'ять».

Щоб пам'ять стала міцнішою, її слід підтримувати, розвивати тощо. Можливість розвитку пам'яті віддзеркалює сполучуваність номінації *mémoire* з дієсловами *se rafraîchir, développer, cultiver, entraîner, entretenir, faire travailler*.

Дієслова, поєднані з іменником *mémoire*, представляють пам'ять як певне приміщення для спогадів, яке можна умеблювати – *meubler sa mémoire*, прикрасити – *orner sa mémoire*, тобто певним чином заповнити.

Дієслівні фраземи з прийменником *dans* також подають уявлення про пам'ять як сховище для утримання, зберігання: *tenir, retenir dans la mémoire*,

conserver, garder dans la mémoire; накопичення: *stocker, emmagasiner dans la mémoire*; як сховище, в якому можна ритися, шукати і знаходити: *fouiller dans sa mémoire, chercher dans sa mémoire*; *recueillir, retrouver qch dans sa mémoire*; сховище, в якому може залишатися сама людина або якась подія: *rester dans la mémoire de qn* і навіть оживляти: *faire revivre dans la mémoire* тощо. Пам'ять може зберігати, а пізніше давати можливість відобразити запам'ятоване *de mémoire: citer/dessiner de mémoire*.

Сполучення дієслів *enregistrer, graver, imprimer dans* з іменем концепту *mémoire* відбивають людське уявлення про пам'ять як про предмет, на якому можна зробити запис, відбити, зафіксувати, але з якого можна викреслити написане *razer de la mémoire*.

Дієслівна фразема *jurer sur la mémoire* «клястися пам'яттю когось» означає «вимовляти, виголошувати обіцянки перед померлою людиною», відбиває високу цінність для носіїв мови пам'яті про їхніх близьких, повагу до спогадів про них. Вираз *en mémoire de qn* – «у пам'ять про когось» – призначено для увіковічення спогадів про героїв або видатних людей. Фразема *de mémoire d'homme* – «за давніх часів, зі споконвічних, із прадавніх часів», таких далеких, куди лише простягаються людські спогади, – вказує на давню давнину.

Пам'ять – це минуле. Про важливість для людини залишити по собі добру пам'ять свідчить вираз, що негативно оцінює людину, її вчинки, *mourir sans mémoire* – «померти без слави». На позначення пам'яті, яку залишають по собі, існують оцінні вислови, антонімічні за семантикою *de triste (sinistre) mémoire* – «сумна, смутна, недобра пам'ять» та *de glorieuse mémoire* – «славетна пам'ять».

Від самого початку пам'ять уважається чистою, «незаплямованою», але чиясь пам'ять можна забруднити: *salir la mémoire de qn*. Забруднена або зіпсована пам'ять може відновлюватися: *se dérouiller la mémoire* (досл. «зняти іржу»), *décrasser sa mémoire* (досл. «очистити від бруду»), *rafraîchir la mémoire à qn, se rafraîchir la mémoire* (досл. «освіжити, підновити»).

У французькій мовній картині світу пам'ять представлена як слабка істота, що має потребу в захисті й підтримці, на що вказують дієслівні сполуки з іменником *mémoire*: *préserver la mémoire, évoquer la mémoire, revivre la mémoire, protéger la mémoire, garder la mémoire*. Ці словосполучення фіксують у мові наївне уявлення про пам'ять як про щось ніжне, слабке, ламке.

Пам'ять у мовній картині світу представлена як продукт недовгого зберігання, їй властиво погіршуватися, слабнути: *vaciller, occulter, altérer*.

Фраземи з іменником *mémoire* нерідко виражають ідею володіння, належності. Пам'ять є здатністю здорової людини, втрата пам'яті маркована в мові: *homme sans mémoire* – людина без пам'яті перетворюється на манкурта (людину зі стертою пам'яттю, яка забуває все і втрачає свою особистість), *perdre la mémoire* – така втрата можлива через збентеження, зніяковіння, про неї свідчать помилки локалізації подій у часі або повнота спогадів. Із короткою, поганою пам'яттю в людини пов'язана втрата спогадів – *la perte de souvenir*; брак

пам'яті – *manquer de mémoire*, якщо людина втрачає пам'ять, про неї кажуть: *la mémoire lui manque*.

Французи образно характеризують якість пам'яті через представників фауни: *mémoire de fourmi* – «пам'ять мурахи» (дуже точна); *mémoire d'éléphant*, *mémoire élephantique* – «слоняча пам'ять» (чудова); *mémoire de linotte* – «пам'ять коноплянки» (слабка) (*la linotte* – пташка, яка метафорично представляє легковажну людину зі слабкою пам'яттю); *mémoire de lièvre*, *mémoire de lapin* – «заяча пам'ять», «кроляча пам'ять» (цілком відсутня); так кажуть про безпам'ятну людину (ці звірятка, утікаючи, забувають усе); *mémoire de poisson rouge* – «пам'ять червоної рибки» (українська погана пам'ять). Науковці підтверджують, що слони мають чудову пам'ять, але не погоджуються з тим, що рибки забувають за кілька секунд те, що сталося.

У предметному світі еталоном гарної пам'яті є *l'almanach* – календар-довідник, що містить безліч інформації; *mémoire d'almanach* – так говорять про людину, яка пам'ятає все. Ще одним еталоном у світі міфів є пекельна пам'ять *mémoire d'enfer* (*l'enfer* – пекло).

Ознакою поганої пам'яті є розірваність, дірявість: *un trou de mémoire* – втрата пам'яті, *avoir un trou (de mémoire)* – втратити пам'ять (*un trou* – дірка) або *ma mémoire a des lacunes* (*une lacune* – пропуск, розрив). Франкомовні канадці визначають слабку пам'ять через білий колір – *blanche mémoire*, одне зі значень білого кольору *blanc,-che* «прогалина, порожнеча», *avoir un blanc* позначає «раптово забути».

Погану пам'ять характеризують також через предмети вжитку, що мають дірки: *sa mémoire est une passoire* – у нього дірява пам'ять (*une passoire* – друшляк); *avoir la mémoire comme une écumoire* – мати діряву пам'ять, пам'ять, як шумівка (*une écumoire* – шумівка). Прислів'я *Le sot (sans mémoire) est semblable à un panier percé* порівнює безпам'ятну людину з дірявою корзиною; *panier percé* – так називали не тільки марнотратну людину, а й таку, яка має погану пам'ять і нездатна нічого запам'ятати з того, чому її навчають.

У фраземі *faire un nœud à la (sa) mémoire (à son mouchoir)* зафіксовано звичай, пов'язаний із запам'ятовуванням: зав'язувати на носовику вузлик (*un nœud*) на пам'ять.

Паремії, посталі в давнині, вживаються в сучасному мовленні. Пов'язуючи красиву форму й семантичну лаконічність, вони створюють для всієї спільноти мовців певний образ пам'яті.

Пам'яті приписують здатність рухатися. Народний досвід про людей, які зазнали слави й великого успіху, а потім унаслідок цього забули своє минуле і своїх близьких, відбито у прислів'ї: *Quand vient la gloire, s'en va la mémoire* (досл. «коли приходить слава, йде пам'ять»).

Життєвий досвід засвідчує, що зло залишає довгий слід у людській пам'яті, а згадка про добро минає швидко: *Mémoire du mal a longue trace; mémoire du bien tantôt passe* / Зло пам'ятається, а добро століттями не забувається.

Паремії фіксують необхідність компенсувати відсутність пам'яті наявністю ніг: *Qui n'a mémoire, qu'il ait jambes. Quand on n'a pas de mémoire, il faut avoir de bonnes jambes* / Коли немає пам'яті, треба мати хороші ноги, тобто коли людина щось забуває, треба не бути ледачим, щоб за цим піти; український еквівалент *За дурною головою і ногам нема спокою*.

Паремії об'єктивують концепт *mémoire*, розширюючи його узагальненням народного досвіду, який пов'язує її з людською мудрістю: *Mémoire et usage rendent l'homme sage* / Знання та досвід роблять людину мудрою; відзначає переважно її недосконалість: *L'encre la plus pâle vaut mieux que la meilleure mémoire* / Найблідші чорнила зберігають інформацію, спогади краще, ніж найкраща пам'ять, а також підкреслює негативний вплив на неї пияцтва: *Le trop boire noie la mémoire* (досл. «багато пити шкодить пам'яті»).

Гумористичний відтінок має прислів'я, що стосується брехунів *Il faut qu'un menteur ait une bonne mémoire* / Брехун повинен мати добру пам'ять. *Il faut bonne mémoire après qu'on a menti* / Бреши та пам'ятай.

Висновки. Отже, концепт *mémoire* має потрійне представлення. Пам'ять сприймається як здатність, як спогади, як пристрій, прилад, ємність. Пам'ять як здатність людини характеризують численні здібності. Пам'ять як спогади відносять до зберігання, надбання в різних галузях. Пам'ять як прилад, ємність пов'язана із запам'ятовувальним пристроєм, де реалізована технічна пам'ять. Картина, створена природною мовою, антропоморфна, людина сприймає навколишній світ, пізнає й переосмислює його. Уявлення про пам'ять зафіксовано у вільних словосполученнях, фраземах та пареміях. Саме вільні словосполучення, атрибутивні та дієслівні, більшою мірою вербалізують концепт *mémoire*.

Пам'ять буває доброю чи поганою, метафоричне уявлення про якість пам'яті пов'язують із представниками тваринного світу: *linotte* (коноплянка), *lièvre* (заєць), *lapin* (кріль), *fourmi* (мураха), *éléphant* (слон). Погана пам'ять у розмовній мові порівнюється з таким спеціальним кухонним приладдям, як шумівка (*écumoire*), друшляк (*passoire*), із дірявою корзиною (*panier percé*). Символом запам'ятовування у повсякденні є вузлик на носовику. У пареміях зафіксовано, що пам'ять про зло тримається довше, ніж про добро, що особливу потребу в добрій пам'яті має брехун, якому необхідно пам'ятати все, що він збрехав, та не перебрехати. Французи з гумором зауважують, що відсутність пам'яті або недосконала пам'ять має компенсуватися у людини хорошими ногами. Оцінність *mémoire*, позитивна чи негативна, переважно виражається через означення, рідше – через метафори або порівняння.

У проаналізованих фраземах і пареміях концепт *mémoire* перетинається з концептом *oublie*. Перспективним видається порівняння концептів *mémoire* і *oublie* на матеріалі фразеології французької мови, а також порівняння концептів *mémoire* і *пам'ять* у французькій та українській мовних картинах світу. Звернення до художніх контекстів може показати, що зміст, вкладений носіями мови в ім'я досліджуваного концепту, значно ширший, аніж це зафіксовано в словникових дефініціях і прикладах сполучуваності, наведених у словниках.

ЛІТЕРАТУРА

- Апресян Ю.Д.** Образ человека по данным языка: попытка системного описания. *Вопросы языкознания*. 1995. № 1. С. 37–67.
- Брагина Н.В.** Память в языке и культуре. Москва : Языки славянских культур, 2007. 520 с.
- Купіна Я.В.** Вербалізація концепту пам'ять в українській літературній мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2011. 25 с.
- Остапчук Я.В.** Семантична репрезентація та функціонування концепту ПАМ'ЯТЬ. *Scientific developments of European countries in the area of philological researches : collective monograph*. Riga: Izdevnieciba «Baltija Publishing ». 2020. С. 362–378. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-56-3.2.3>
- Попова З.Д., Стернин И.А.** Когнитивная лингвистика. Москва : Восток-Запад, 2007. 226 с.
- Французско-русский фразеологический словарь* / под ред. Я.И. Ретскера Москва : Гос. изд-во иностранных и национальных словарей, 1963. 1112 с.
- Dictionnaire des combinaisons des mots sous la direction de Dominique Le Fur*. Paris : Robert, 2007. 1011 p.
- Dictionnaire des expressions et locutions par Alain Rei et Sophie Chantreau*. Paris : Robert, 1998. 888 p.
- Trésor de la langue française informatisé*. URL: <http://atilf.atilf.fr/> (дата звернення: 20.04.2021).

REFERENCES

- Apresyan, Yu.D.** (1995). *Obraz cheloveka po dannym yazyika: popytka sistemnogo opisaniya* [The image of a person according to language data: an attempt at a systematic description]. *Voprosyi yazykoznaniiya – Issues of Linguistics, 1* (pp. 37–67) [in Russian].
- Bragina, N.V.** (2007). *Pamyat v yazyike i culture [Memory in language and culture]*. Moscow: Yazyiki slavyanskikh kultur [in Russian].
- Kupina, Ya.V.** (2011). *Verbalizatsiia kontseptu pamiat v ukrainskii literaturnii movi [Verbalization of the concept of memory in the Ukrainian literary language]: (Extended abstract of candidate's thesis)*. Kharkiv : Kharkivskiyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet im. H.S. Skovorody [in Ukrainian].
- Ostapchuk, Ya.V.** (2020). *Semantic representation and functioning of the concept of ПАМ'ЯТЬ [Semantic representation and functioning of the concept of ПАМ'ЯТЬ]. Scientific developments of European countries in the area of philological researches: Collective monograph*. Riga: Izdevnieciba «Baltija Publishing» <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-56-3.2.3> [in Ukrainian].
- Popova, Z.D., Sternin, I.A.** (2007). *Kognitivnaya lingvistika [Cognitive linguistics]*. Moskva AST: «Vostok-Zapad» [in Russian].
- Retsker, Ya.I.** (1963). *Frantsuzsko-russkiy frazeologicheskiy slovar [French-Russian phraseological dictionary]*. Moskva: Gos. izd-vo inostrannyih i natsionalnyih slovarey [in Russian].
- Rei, A., Chantreau, S.** (Admin.) (1998). *Dictionnaire des expressions et locutions* Paris: Robert [in French].
- Le Fur, D.** (Admin.) (2007). *Dictionnaire des combinaisons des mots* Paris: Robert [in French]. *Trésor de la langue française informatisé*. Retrieved April 20 2021, from <http://atilf.atilf.fr/> [in French].